

Ett Europa i upplösningstillstånd

Med det understöd han hade stod Erik Cainberg i alla fall i maj 1802 beredd att bege sig av. Fredagen den 21 var Cainberg uppe och tog avsked av Fredenheim. För den påföljande söndagen den 23 maj finns en kort anteckning i Fredenheims diarium, "Cainberg om bord".¹ Anteckningen ger vid handen att Erik Cainberg då var beredd att bege sig iväg sjövägen, och att han nu i Stockholms hamn bara väntade på att ankaret skulle lättas.

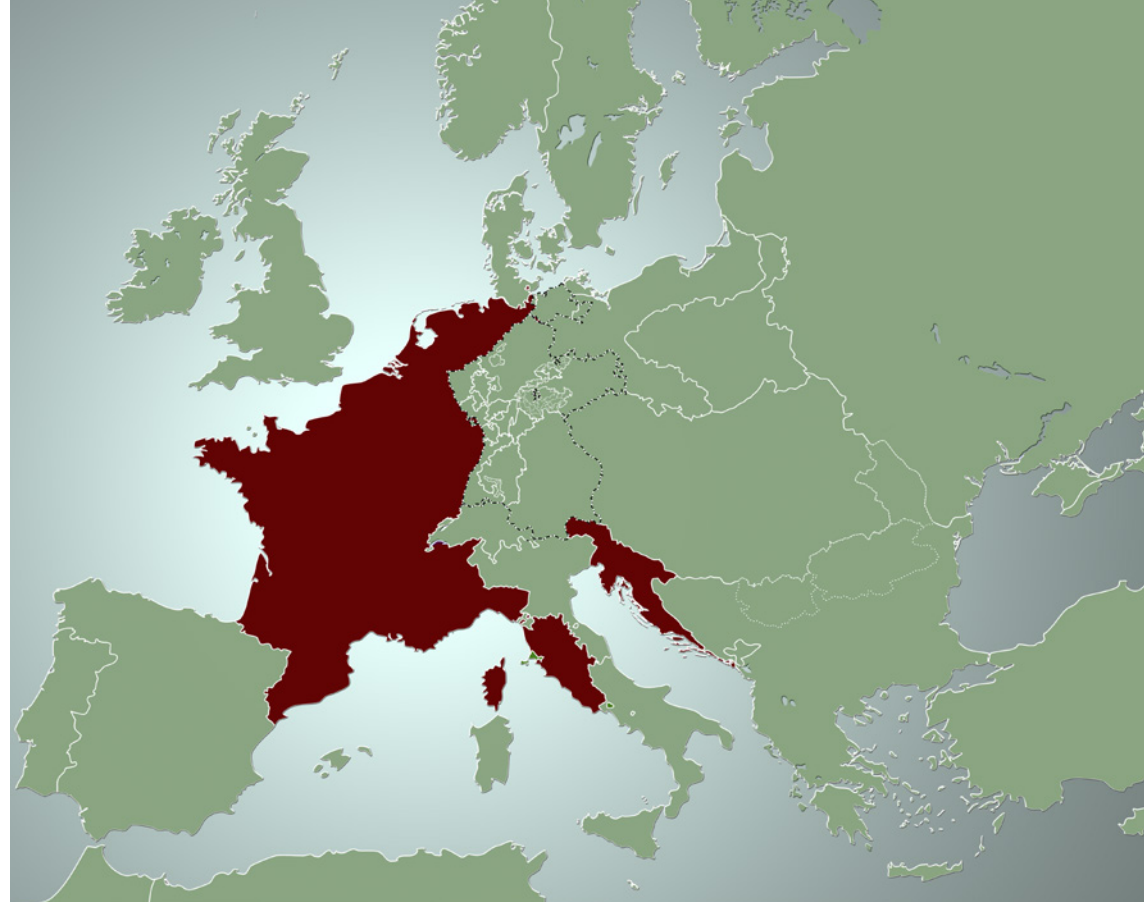
Cainberg lade alltså ut på sin mångåriga Italienresa från Stockholm den 23 maj 1802, eller kanske några dagar strax därefter då vindarna var tillräckligt förliga för ett fartyg att ta sig ut från Stockholm. Fredenheim har också i sin dagbok nämnt Genua som hamnen där Cainberg tog iland. I en anteckning för den 10 oktober nämner Fredenheim att han genom ett "Bref därom af den 16" fått vetskap om att hans skyddsling nått Italien. Anteckningen bör förmodligen uppfattas så att brevets datum var den 16 september.²

Hit till det mera nordliga Italiens västkust gick vanligen den segelfart som trots de oroliga tiderna tog sig in i Medelhavet. De kommersiellt aktiva städerna Genua och Livorno hade sedan 1700-talet varit typiska angöringshamnar i Italien för svensk sjöfart. Och att för en ovan resenär som Cainberg ta iland i någon nordeuropeisk hamn för att fortsätta landvägen hade varit ett rätt vanskligt företag, i synnerhet i denna av konflikter och krigshandlingar dominerade tid.

Det finns ytterligare en fristående uppgift som stöder antagandet att Cainberg företog hela sin Italienresa sjöledes. Fartyg som seglade genom de danska sunden registrerades som regel i Öresundstullens register. För den 6 juni 1802 bokfördes en kapten Axel Wilhelmson som var på väg att föra ett fartyg från Stockholm till Genua. Datumet stämmer riktigt bra med tanke på Cainbergs utsegling från Stockholm i slutet av maj. Då Öresundstullens register för året 1802 endast har tre fartyg antecknade för rutten Stockholm–Genua, och

1 C.F. Fredenheim, Diarium 1802, 21.5 samt 23.5. Kungliga Biblioteket, Stockholm.

2 C.F. Fredenheim, Diarium 1802, 9.10: "Ankom Cainberg til Genua. Bref därom af den 16." Närmast till hands ligger att Cainberg själv skrivit brevet, men något sådant finns inte bevarats i Fredenheims omfattande korrespondenssamling i Kungliga Biblioteket, Stockholm.

Det första franska kejsardömets utbredning 1812.

de två övriga med datum i oktober respektive november, så förefaller det välgrundat att förmoda att det var på kapten Wilhelmsons fartyg som Cainberg seglade till Genua.³

Förhållandena på den europeiska kontinenten var rätt exceptionella vid denna tid. För att fullt förstå den värld Erik Cainberg var satt att leva, verka och resa i torde det vara på sin plats att här i någon mån försöka återkalla konturerna av den.

Napoleon Bonaparte i spetsen för den franska republikens arméer var vid det här laget på god väg att rita om Europas karta. Krigstillstånd hade rått i flera år. De franska trupperna och deras

3 *Sound Toll Registers Online* (www.soundtoll.nl). Denna holländska databas upptar avseglingshamn och destinationshamn samt namnet på den kapten som deklarerade skepp och last i Öresund. Nämnda tre fartyg var alltså de som 1802 noterats för distansen Stockholm–Genua. Även från några andra svenska hamnar seglas på Genua. Fartyg från Vasa passerade den 20.9, från Luleå den 5.10, från Umeå den 19.10 och från Gävle den 26.11 och 28.11. Tack till Jari Ojala för hans påpekande av denna källa.

motståndare, som i de olika koalitioner som bildats för att försöka stoppa den franska framfarten, hade rört sig i snabba marscher kors och tvärs över kontinenten. Inte heller sjöfarten kunde undgå att drabbas. Fransmännens huvudfiende briterna behärskade som regel sjölederna och försökte med drastiska åtgärder, sänkningar och beslagtagningar av fartyg – även neutrala fartyg som briterna uppfattade att befördrade den revolutionära republikens ärenden – hindra att olika förnödenheter och vapen nådde Napoleons styrkor och de områden som de höll i sitt grepp. Och fransmännen försökte å sin sida störa engelsmännens sjöherravälde och deras kontakt med sina kolonier.

Våren 1802 medförde dock en tillfällig lättnad för sjöfarten. Det blev för ett tag förhållandevis fritt för ett svenskt fartyg att segla ut i Nordsjön utan konvojering under ledning av örlogsmän. I mars 1802 hade ett fredsavtal som undertecknades i Amiens för tillfället satt punkt för krigshandlingarna.

Inte långt därefter hade Köpenhamn, som Cainberg alltså måste ha passerat på nära håll på sin väg ut, stått i händelsernas centrum. De danska örlogsfartygen som ledde konvojeringar av handeln på kontinenten hade provocerat briterna att i april 1801, under viceamiral lord Nelsons ledning, angripa Köpenhamn och sätta eld på av den instängda danska flottan och de fartyg som kunde påträffas på Köpenhamns redd. Vid det här laget stod Sverige i så kallat väpnat neutralitetsförbund med Danmark. Men endast danskarna hade dragits in i elden. Resultatet var att briterna fortfarande härskade i Östersjön liksom på Nordsjön, nu mera oinskränkt än tidigare.

Cainberg kom genom sin resa att med ganska liten marginal snudda vid centrala krigshändelser såväl i Östersjön som i Norditalien. Den danska flottan hade till stor del förstörts vid Köpenhamn våren 1801, medan Genua och trakten däromkring stått i utdragna striders centrum när Bonaparte återtog kontroll i Italien i föregående sommar.¹ Cainberg bör alltså på nära håll ha fått erfarenheter av orter som kort tidigare härjats av krigshändelserna. Men han lyckades trots allt resa ut i en period då en bräcklig fred nyligen etablerats.

1 Martin Hårdstedt, *Omvälvningsarnas tid. Norden och Europa under revolutions- och Napoleonkrigen*. Stockholm 2010, s. 97 och 104. Detta är för övrigt en utmärkt översikt som ställer Sveriges politik och krigsinsatser under åren med Napoleon i ett brett europeiskt perspektiv.

Vad var det då för en stad Cainberg skulle leva och försöka verka i? Vid sekelskiftet 1800 var Rom inte större än att den hade något under tvåhundra tusen invånare (eller någonting mellan 170 000 och 190 000).² Och det var en stad i undantagstillstånd, i omständigheter mycket olika dem som Sergel hade upplevt under sin lyckliga tid där på 1760- och 1770-talen, eller som Fredenheim hade upplevt under sin italienska resa i slutet av 1780- och början av 1790-talet. Nu 1802, var Rom en stad där ingenting var säkert.

Detta är i korthet vad som utspelade sig: Rom stod under hela perioden 1798 till 1814 under påverkan av Frankrike, av revolutionen och av Napoleons kejsardöme. Romerska gatuoroligheter inför nyåret 1798, varvid en fransk general fick sätta livet till, ledde till att franska trupper ryckte in och att den Romerska republiken utropades i revolutionär anda i februari 1798. Päven fann det bäst att lämna Rom. Republiken stod så länge som ett franskt militärt beskydd fanns nära till hands. Läget förändrades tillfälligt då de franska styrkorna behövdes på annat håll, och Kyrkostaten kunde från 1800 fortsätta sin tillvaro under en ny påve, Pius VII. Hans företrädare hade dött under sin landsflykt.

Medan antalet inbyggare i Rom kontinuerligt sjönk,³ strömmade flera tusen präster och andra kyrkans tjänare in till staden från franska områden, där den kristna religionen förklarats avskaffad av revolutionärerna. Men även i de romerska omgivningarna förekom det att kloster förstördes och att deras många invånare fick ta till flykten. Många hantverkare och artister i staden, som varit beroende av resurstarka kyrkliga anläggningar, och inte minst av en stadig ström Romturister, blev mer eller mindre utan bröd för dagen. Antalet fransmän som sökte sig till Rom kunde inte kompensera för

2 De olika folkmängdsuppskattningarna ges av Christopher M.S. Johns, *Antonio Canova and the Politics of Patronage in Revolutionary and Napoleonic Europe*. Berkeley 1998, s. 76, respektive Ronald T. Ridley, *The Pope's archeologist. The life and times of Carlo Fea*. Rome 2000, s. 65.

3 Jfr ett brev från Bertel Thorvaldsen till hans konstnärsvän Nikolaj Abraham Abildgaard från oktober 1799: "Jeg har ikke noget behageligt at ommelde, thi i al den Tid, jeg har tilbragt her, har jeg oplevet en Nyhed efter den anden, men Ingen af dem til Kunstens Fordeel. Roms Tab har vaertet uhyre fra alle Sider. I Museerne og Kirkerne er de bedste Kunstvaerker borte, og Privatgallerierne som Corsini, Colonna, Borghese og andre har solgt de bedste af deres Malerier." Återgivet av Th. Oppermann, *Thorvaldsen. Manddomsaarene i Rom 1797-1819*. Kjøbenhavn 1927. s. 9 f.

Två paneler från Johann Christian Reinharts (1761-1847) panorama "Utsikt från Villa Malta". Bayerische Staatsgemäldesammlungen, München.

bortfallet av resande från andra länder. Utlänningarnas antal i den kosmopolitiska världsstaden minskade högst märkbart.

Men resandet avstannade inte helt och fortfarande hittade en och annan resenär fram. Däribland konststuderande Erik Cainberg, som så småningom hittade fram till Rom efter sin landstigning i Genua.

I sina nya omständigheter efter republikens fall råkade Rom snart under ett visst inflytande av kungadömet Neapel, i förlängningen under franskt inflytande då kungen av Neapel tvingats in i beroende av Napoleon och Frankrike. Hans försök till frigörelse genom anslutning till Napoleons fiender, 1805, blev kontraproduktivt. Detta år satte Napoleon i Milano den italienska kronan på sitt huvud i avsikt att bli kung över Norditalien.¹ Hans bror Joseph insattes i söder som kung av napolitanska riket, och kvarstod som sådan i ett par år, tills han ersattes av Joachim Murat, som i sin tur var gift med Napoleons syster. I Rom fanns Pius VII tillsvidare kvar, men under sträng uppsikt i sitt palats på Quirinalen och utan möjlighet att behärska vad som återstod av Kyrkostaten. I detta maktvakuum hade ett banditväsende börja breda ut sig, och behärskade snart campagnan och bergstrakterna i Roms omgivningar.

¹ Härdstedt 2010, s. 123.

Avvaktan under ett slags undantagstillstånd och olika umbäranden bröts då general Miollis med nya franska styrkor bröt in i Rom i februari 1808. Han ställde staden under direkt franskt styre och påven Pius VII bortfördes i arrest. Allt detta alltså medan Cainberg ännu fortsatte sin romerska tillvaro. Följande år förklarades Rom för kejsarlig stad och fransmännen tog över stadens styrelse på alla nivåer, även kulturens och minnesmärkenas. Konstföremål bortfördes från kyrkor och kloster och rivningsprojekt inleddes för att frilägga antika lämningar, allt för att i stadsbilden manifesteras den nya tiden och den nya kejsarstilen, som Napoleons kröning till kejsare hade börjat fordra.² Även för övrigt hämtade den politiska iscensättningen av Napoleon som kejsare sin inspiration från den forna kejsartidens Rom.

Det skulle dröja till maj 1814 förrän påven, efter Napoleons nederlag på slagfältet, kunde återvända till Rom. Men ett Rom så som det varit före 1798 återupptod aldrig.

Det av alltså till ett Rom i ett osäkerhetstillstånd och i olika mer eller mindre direkt kännbara kriser som Erik Cainberg kommit för att leva och lära. Det säger sig självt att omständigheterna inte var

² Johns 1998, s. 21.

ideala för fredliga konststudier. Ändå var det en hel del som fortsatte ungefär som tidigare i det romerska samhället. På djupet etablerade strukturer kunde inte rubbas alldeles lätt under en generation.

I samhällspyramidens topp fanns en till sin omfattning tungt vägande härskarklass av kyrkliga furstar, prelater och patricier. Under dem levde en den stora mängden av deras många tjänare, upppassare, skrivare, väktare och klienter. Därtill fanns hantverkare, byggare och konstnärer av de mest skilda slag, från specialiserade stuckatörer, intarsialäggare, dekorationsmålare och dylika högst specialiserade konsthantverkare till konstmålare och arkitekter, för att inte tala om alla som upprätthöll livhanken genom musicerande i de många olika sammanhang som stod till buds, mest kyrkliga men även världsliga. Enligt en uppskattning strävade hela femton procent av alla som vid utgången av 1700-talet uppehöll sig i Rom, att på ett eller annat sätt få sin utkomst genom konsten.¹ Bland konstnärerna var en avsevärd mängd utlänningar, tillresta från andra italienska landsändor utanför Kyrkostaten, eller från mer fjärran länder norr om Alperna.

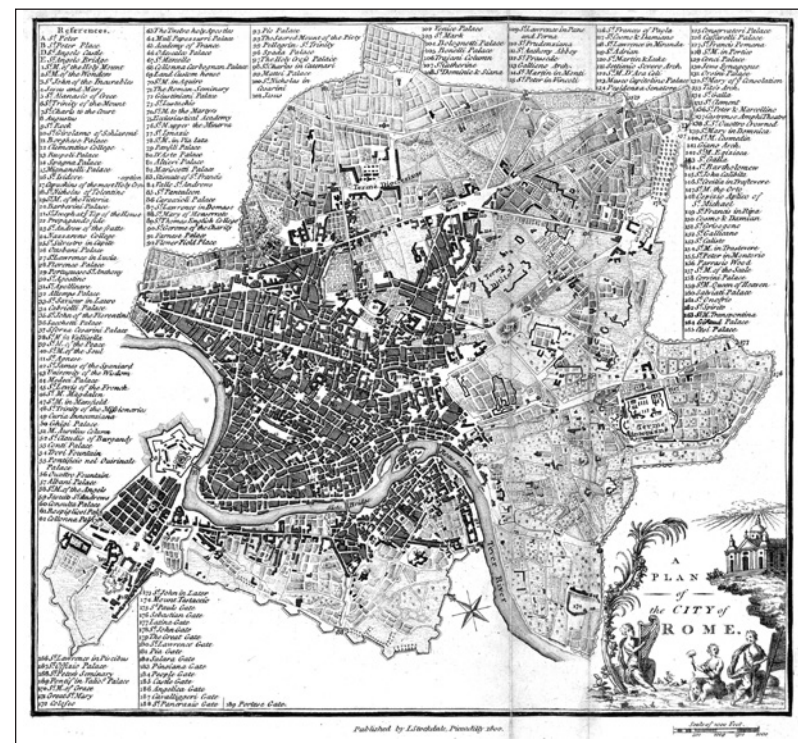
För att föda den brokiga mängden invånare, och inte minst alla de som mer eller mindre tillfälligt sökt sig till Rom, fanns en mängd krögare och värdshusvärdar med sina egna skaror av tjänsteandar. Därtill fanns i Rom en stor mängd dagdrivare och tiggare, många ständigt med utkik efter någon mer eller mindre tillfällig födkrok.

Däremot saknade Rom, åtminstone i vidare utsträckning, en bildad och intellektuellt vaken medelklass, en sådan som fanns i norra Italiens städer, och på flera andra håll i Europa. I stort sett oskolade men ändå tillräckligt bildade för att vara stolta över att vara romare – och därmed, som man förstod saken, bättre än andra – framhärdade stadens invånare, nöjda med att leva i världens mitt, bigotta men samtidigt skeptiska, i sin likgiltighet för vad som tänktes på annat håll.²

Och i bildhuggarnas skara fanns den obestriddigt yppersta, Antonio Canova, kvar. Han hade börjat sin bana i Venedig men betraktades vid denna tid som romare, museidirektör och uppsyningsman över fornminnena som han blivit i sin nya hemstad. Allt emellan

1 Ridley 2000, s. 66.

2 Andrea Busiri Vici, La situazione romana durante la occupazione napoleonica. *L'urbe. Rivista Romana*. Gennaio-Febbraio 1980. Även för övrigt bygger den anförda skissen av den romerska samhällspyramiden, med tung topp, bred bas men utan mellanskikt, i första hand på Busiri Vicis utmärkta studie.

Rom år 1800. Samtida karta publicerad av J. Stockdale, London.

sina många uppdrag utrikes arbetade han åtminstone tidvis i Rom. Så gott han förmådde gjorde han dessutom ansträngningar för att begränsa utförelsen av konstföremål, som under denna tid i avsevärd mängd börjat röra sig mot Frankrike. Han undanbad sig en del hedersbetygelser och uppdrag som kom från Napoleons håll, men samarbetade också i viss mån med dem som hade hand om stadens angelägenheter under denna tid av rätt snabba maktskiften.³

Säkert hade Cainberg fått höra en del om den märkliga stad han skulle göra till sin för några år. Här hade Sergel, som han själv såg på saken, levt sina bästa år. Konstigt hade det varit om inte Cainberg hade fått ta del av ett och annat. Fredenheim i sin tur hade lovat Cainberg ett par rekommendationer. Han hade med sig en rekommendation till kanslirådet Johan Claes Lagersvärd, Sveriges charge d'affairs i Genua. Den var uppenbarligen skriven för att underlätta

3 Johns 1998, s. 76 ff.

Cainbergs första steg på italiensk mark, och för att se till att han blev försedd med nödiga papper och instruktioner för att ta sig vidare mot Rom.¹

Vidare hade Fredenheim vid Cainbergs utresa påmint sig själv om att han brevlades skulle rekommendera sin skyddsling hos Borgia.² Här tänkte Fredenheim uppenbarligen på Stefano Borgia, en av de bekantskaper från hans egen Romvistelse som han satte mest värde på.

Stefano Borgia hade efter att han träffat och fört lärda konversationer med Fredenheim gått vidare i sin karriär. År 1801 hade han utsetts till rektor för kyrkans högsta läroanstalt, Collegium Romanum, en institution som hade blivit en central faktor i det Rom som var under reorganisation närmast efter revolutionsåren. Som kardinal hade Stefano Borgia deltagit i valet av Pius VII till påve föregående år. Det var Borgias rykte som antikvarisk samlare som en gång dragit den unge Fredenheim till honom. Även om samlandet av antiker och antikvariska manuskript för kardinalen utgjort en livslång passion, kom statsaker att lägga beslag på honom under de politiska undantagsåren i Rom.

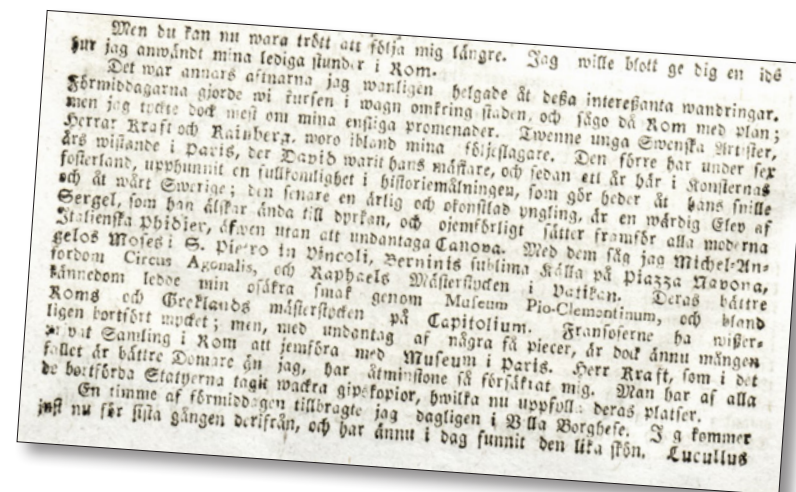
Att kardinalen under dessa omständigheter skulle ha varit i tillfälle att ha omsorg om ett bildhuggarlöfte från höga norden, som hans tidigare samlarbekantskap Fredenheim skickat till Rom, är

1 Fredenheims Diarium maj 1802: "21. Fredag. [...] Cainberg tog afsked och reser i morgon. [tillägg i marginalen: hade med sig recommendation til Lagersvan och skal få med påsten til Borgia.] Fredenheim tycks i hastigheten ha erinrat sig den svenske diplomatens namn aningen fel, då han i marginalanteckningen skrivit Lagersvan i stället för Lagersvärd. C.F. Fredenheim, Diarium 1802. Kungliga Biblioteket, Stockholm.

Johan Claes Lagersvärd, Sveriges "charge d'affaires vid alla italienska hov och stater", förblev i kronans tjänst och levde livet ut i Italien (på 1790-talet hade han involverats i den Reuterholmska förmyndarregimens uppgörelse med gustavianerna, vilket framgår av pamfletter från tiden, *Correspondence du comte Munck avec m. Lagersvärd, Chargé d'affaires de S. M. le roi de Suède, 1796; Suite de la correspondance du comte Munck avec mr. Lagersvärd, chargé d'affaires, 1797*).

I ett brevutdrag infört i *Stockholms Posten* 1803 prisas kanslirådet Lagersvärd för de omsorger han haft för att göra den här resenärens vistelse i Genua så angenäm som möjligt: "Mina åtta dagar i Genua woro högst angenäma, och jag har derför mycket att tacka Konungens wärdige Chargé d'Affaires i Italien, Herr Kanslirådet Lagersvärd." Utdrag af ett Bref från en resande Landsman. Rom, d. 20 September 1803. *Stockholms Posten* 14.12.1803.

2 C.F. Fredenheim, Diarium 1802, 21.5. Kungliga biblioteket (som ovan).

En av de få skriftliga uppgifterna om Cainberg i Rom: ett brev i *Stockholms Posten* 1803.

högst tveksamt. Tiden för något sådant blev också avskuren. Den nya påven kom nämligen att utnämna honom till följeslagare för den vanskliga resan till Paris i slutet av 1804, en resa med ändamål att kröna Napoleon till kejsare. Hunnen så långt som till Lyon insjuknade Stefano Borgia och dog.³

Hur Cainbergs första år i Rom tedde sig finns det ytterst få uppgifter om. Det finns ingenting som tyder på att han på plats i Rom skulle ha fått bistånd av någon beskyddare. Som det ser ut (tillsvidare, är det bäst att tillägga) så tycks han inte under den allra första tiden i Rom ha satt avtryck i något protokoll, eller något brev, som numera är tillgängligt för den som försöker spåra honom. Ett tacksamt undantag är ett i *Stockholms Posten* publicerat brev från en resande svensk som 1803 vågat sig till Rom och där kommit att råka i sällskap med Erik Cainberg och hans konstnärskompanjon, den svenska målaren Pehr Krafft den yngre. I brevet daterat den 20 september beskriver den för tidningspubliken anonyma resenären sitt sällskap och sina ciceroner bland Roms konstföremål så här:

Twenne unga svenska Artister, Herrar Kraft och Cainberg, woro ibland mina följeslagare Den förre har under sex års wistande i Paris, där David warit hans mästare, och sedan ett år här i

3 Om Fredenheims möte med Stefano Borgia, se Knif 2010, s. 256.

Konsternas fosterland, upphunnit en fullkomlighet i historiemålningen, som gör heder åt hans snille och värt Sverige; den senare en ärlig och okonstlad yngling, är en värdig Elev af Særgel, som han älskar ända till dyrkan och ojemförligt sätter framför alla moderna Italienska Phidier, äfven utan att undantaga Canova. Med dem såg jag Michel-Angelos Moses i S. Pietro in Vincoli, Berninis sublimes Källa på Piazza Navona, fordom Circus Agonalis och Raphaels Mästerstycken i Vatikan. Deras bättre kännedom ledde min osäkra smak genom Museum Pio-Clementinum, och bland Roms och Greklands mästerstycken på Capitolium.¹

Här framträder för en gångs skull en riktigt positiv bild av Erik Cainberg. Resenärens hade som den ena av två ciceroner bland Roms sevärdheter fått en ung man som lyckats orientera sig och som hade ett grepp om en hel del av stadens förnämsta sevärdheter, fastän ”ärlig och okonstlad”. Det vill säga, det sista var ett par epitet som man på den här tiden gärna använde om svenska bönder, då de framställdes i en uppskattande dager, som pålitliga och redliga i förhållande till av hovliv eller urban yppighet fördärvade lismare och intrigörer.

Cainberg förefaller alltså ha hunnit utveckla sin smak och redan orientera sig rätt väl i Roms brokiga värld av konst från nästan alla tider och epoker. Här blir det ju även klart att han bekantat sig med åtskilliga romerska verk och konstsamlingar och att han tillsammans med Krafft för landsmannen framstod som en verklig kännare. Att en skulpturgrupp av den romerska barockens Bernini ansågs sublim tyder på att sällskapet inte lät sig tyngas särskilt hårt av nyklassiska fördomar.

Det är alltså Gian Lorenzo Berninis fontän på Piazza Navona, en ursprungligen egyptisk obelisk kantad av fyra skulpterade flodgudar (skäggiga giganter som representerar var och en världsdelen med sin mäktigaste flod, på italienska *Fontana dei Quattro Fiumi*), som sällskapet beundrat. Och Michelangelos kraftfulla Moses – om vilket

Michelangelos Mosesstaty i basilikan San Pietro.

Wikimedia Commons

inget värdeomdöme ges men som inkluderats i rundturen – förefaller ha mycket litet gemensamt med nyantikens närmast androgyna ideal, till vilket Cainberg närmast skulle ansluta sig i sina egna arbeten.

Men när det gällde att närma sig renässansens mästare, var det ett väl övervägt steg att föra besökaren till Michelangelos heroiskt massiva Mosesskulptur i San Pietro in Vincoli, en basilika på Esquilinen. Där, som en del av påven Julius II:s gravmonument, tronande Moses i imponerande gestalt och med horn i pannan såsom han inte sällan hade avbildats till följd av en tidigare läsning av Gamla testamentet. Den äldre läsningen hade uppfattat ett textställe så, att israeliternas anförare och laggivare var behornad som en tjur.

Rafaels mästerstycken i Vatikanen kan inte gärna avse något annat än de så kallade stanzerna (rummen) i Apostoliska palatset, där Rafael på Julius II:s uppdrag dekorerat väggarna med stora fresker. Freskerna har temata som filosofin, litteraturen, teologin och rättsvetenskapen, med *Skolan i Athen* som representant för det första ämnet och Platon och Aristoteles som förgrundsgestalter, den allmänt bäst kända och oftast återopade.

Om ovannämnda konstverk ännu utgjort enstaka verk, så genomströvade sällskapet därutöver två stora samlingar av skulptur. Dels besågs samlingarna av klassisk romersk och hellenistisk skulptur i Kapitolska museerna, vilka hörde till Roms äldsta och mest innehållsrika museer. Såsom av namnet framgår tronar det på det

1 "Utdrag af ett Bref af en resande landsman". *Stockholms Posten* 21.12.1803. Tidningen röjer inte resenärens identitet – påfallande lärd med en kritisk hållning till vad tidigare Romfarare låtit publicera: "Jag har kopierat en mängd Inskriptioner: jag har upptäckt misstag hos Delalande, Du Paty, Meyer och Grefwe Stoltberg [...]" Läget i Rom 1803 kommenterade landsmannen, förlitande sig på vad Pehr Krafft berättat, så här (strax efter den citerade passagen): "Fransoserne ha wissierligen bortfört mycket; men, med undantag af några få piecer är dock ännu mången privat samling i Rom att jemföra med Museum i Paris."

gamla Roms hedersplats och politiska centrum, Kapitolium. I en tid då muséer öppna för en vidare allmänhet ännu var någonting sällsynt var detta ganska enastående.

Och vidare besågs den andra stora samlingen skulpturkonst, från klassisk tid och från renässansen, Museo Pio-Clementino. Denna samling, belägen i Vatikanen, hade i slutet av 1700-talet ordentligt tillökats och ordnats av den antiksamlande påven Pius VI, som ytterligare berikat de samlingar som han övertagit av sin företrädare Clemens XIV, och låtit museet som helhet få bäggederas namn.

Litet rörande är också hur Cainberg, i all denna myckenhet av konst, och så att säga för vem det vara månne, lyckades bedyra sin beundran för Sergel som universell mästare. För Cainberg fanns det i det samtida Italien inte en enda skulptör – ingen enda efterföljare till det klassiska Atens största bildhuggare Fidias – som kunde mäta sig med hans egen lärare Sergel. För Cainberg förblev Antonio Canova klar tvåa.

Här under konstvandringen i Rom hade skulpturkonsten verkligen tagit det främsta rummet på den kringguldade resenärens agenda. Det är bara Rafael som omnämns bland målarkonstens företrädare. Så det verkar som om Cainberg på inget vis fått stå tillbaka för vännen och målaren Krafft när det gällde att sätta kurs genom Rom mot en utvald del av de viktigaste konstverken.

Detta kan gott konstateras även med beaktande av ett något annorlunda förhållningssätt till konstarnas rang och betydelse som ännu var gällande då det här begav sig. För en bildad resenär var det bildhuggarkonsten som i allmänhet gällde som den förnämsta. Förmågan att avläsa skulpturerna, förmågan att förstå deras ämnen, deras förankring i klassisk tradition, gav prov på djupare bildning och på en god smak, sådana som den kunniga betraktaren gärna ville uppfatta som sina. En sådan resenär som besåg skulpturverk om dagen, kunde gärna tillbringa aftonen på operan där liknande ämnen med anknytning till en klassisk tradition förekom satta i musik. Om kanske både bildhuggeri och opera i någon mån marginaliserats genom de följande seklerna, så är det viktigt för en rätt förståelse av i synnerhet 1700-talet, och en god bit av det begynnande 1800-talet, att ha den här prestigefördelningen klar för sig.